

REPUBLIKA SLOVENIJA
USTAVNO SODIŠČE

Številka: Rm-1/09-28

Datum: 22. 3. 2010

**PRITRDILNO LOČENO MNENJE SODNIKA DR. MITJA DEISINGERJA
V ZADEVI ŠT. Rm-1/09**

1. S pritrdilnim ločenim mnenjem želim dodatno utemeljiti, kaj po mojem mnenju pomeni IV. točka izreka mnenja.

2. V 47. točki obrazložitve mnenja Ustavno sodišče ugotavlja, da je "Slovenija obalna država [...], ki je na določenem delu Jadranskega morja izvajala dejansko oblast in je imela tudi teritorialni dostop do odprtega morja". V opombi št. 27 je to tudi konkretizirano, izhaja pa tudi iz aktov, navedenih v opombi št. 38. Pomembno je stališče v 54. točki, in sicer da bo razsodba arbitražnega sodišča pomenila **mednarodnopravno razdelitev nekdanjega pravno enotnega jugoslovanskega morja** v severnem Jadranu. Iz tega sledi obveznost Republike Slovenije, da glede meje na morju postavi ustrezen predlog za pošteno in pravično razdelitev tega dela Jadranskega morja, kot tudi predlog za stik teritorialnega morja Republike Slovenije z odprtim morjem (55. točka obrazložitve mnenja).

3. a/ To stališče Ustavnega sodišča lahko utemeljimo na podlagi nacionalnega in mednarodnega prava. **Slovenija je kot del nekdanje Jugoslavije imela teritorialni izhod na odprto morje**, kar je v eni izmed svojih not izrecno priznala tudi Hrvaška. V noti Ministrstva za zunanje zadeve Republike Hrvaške št. 5893/03 z dne 18. novembra 2003 je namreč izrecno navedeno, da je Slovenija kot del nekdanje SFRJ imela teritorialni izhod na odprto morje.¹ V skladu z načelom spoštovanja stanja na dan 25. 6. 1991 ima Slovenija še danes teritorialni izhod na odprto morje.

b/ Slovenija je edina mednarodnopravna naslednica Pogodbe med Vlado SFRJ in Vlado Republike Italije s prilogami od I do X z dne 10. novembra 1975 (Osimski sporazumi). Z Osimskim sporazumom je določena meja med Slovenijo in Italijo, ki na jugu sega do T5, torej do točke teritorialnega izhoda Slovenije na odprto morje. Prav Osimski sporazum postavlja pravico Slovenije do teritorialnega stika z odprtim morjem v mednarodnopravni kontekst. Ko je Jugoslavija leta 1954 dobila cono B STO, je bil namen Osimskega sporazuma, da Slovenija dobi izhod na morje² v polnem obsegu z izhodom na odprto morje pri točki T5. Teritorialni stik Slovenije z odprtim morjem torej **temelji na mednarodnem pravu**.

c/ Slovenija je naslednica Sporazuma med Vlado SFRJ in Vlado Republike Italije o razmejitvi epikontinentalnega pasu med državama iz leta 1968. Nasledstvo tega sporazuma je notificirala Italiji (z noto Ministrstva za zunanje zadeve Republike Slovenije št. ZSD-JVE-46/03 z dne 24. 7. 2003), o nasledstvu pa obvestila tudi Hrvaško. Italija je nasledstvo vzela na znanje (nota Ministrstva za zunanje zadeve Republike Italije št.

¹ Bela knjiga, str. 10.

² Vladimir Đuro Degan, Pravni domašaj načela uti possidetis glede kopnenih i morskih razgraničenja u regionu s obzirom na granice prema Osimskom ugovoru iz 1975 godine, str. 79 v knjigi Osimska meja, Založba Annales, Koper 2006.

003889/205 z dne 22. 12. 2003)³ in s tem **Sloveniji priznala epikontinentalni pas**, ki se začne južno od točke T5. Z epikontinentalnim pasom ima Slovenija logično tudi teritorialni izhod na odprto morje. Arbitražno sodišče bo skladno s točko c prvega odstavka 3. člena Sporazuma določilo zunanje meje epikontinentalnega pasu Slovenije.

č/ Slovenija je pred 25. 6. 1991 **izvajala jurisdikcijo v Piranskem zalivu in** zunaj zaliva **do točke T5** s kontrolo mejne policije Koper na jugoslovansko-italijanski morski meji.⁴

d/ **Piranski zaliv** je imel v okviru SFRJ **status notranjih morskih voda** (Zakon o obalnem morju in epikontinentalnem pasu, Uradni list SFRJ, št. 49/1987). Tak status je ohranil tudi po osamosvojitvi. Po določbi 5. člena Pomorskega zakonika (Uradni list RS, št. 120/2006 – uradno prečiščeno besedilo) so vsi zalivi notranje morske vode Republike Slovenije, torej tudi Piranski zaliv. Enako je Republika Hrvaška vse zalive ohranila kot notranje vode.⁵ Piranski zaliv je bil do 25. 6. 1991 formalnopravno voden kot del Slovenije. Tako je bilo denimo tudi z Dolgoročnim planom Republike Slovenije za obdobje od leta 1986 do leta 2000 (prečiščen kartografski del) s štirinajstimi zemljevidi (Uradni list RS, št. 36/1990) v mejah ozemlja Republike Slovenije določeno območje celotnega Piranskega zaliva kot katastrska občina. Tudi v Atlasu okolja Agencije Republike Slovenije za okolje je opredeljen kot slovenski celoten Piranski zaliv, označena pa je tudi meja slovenskih teritorialnih voda do stika z odprtim morjem. Agencija ima podatke iz uradnih evidenc, ki so nastali na podlagi okvirne vodne Direktive (WFD) ter geodetskih podatkov Republike Slovenije, predstavljajo pa mejo katastrske občine Morje. Razmejitev v Piranskem zalivu ne pride v poštev tudi po mednarodnem pravu, saj Konvencija Združenih narodov o pomorskem mednarodnem pravu (Uradni list SFRJ, MP. št. 1/1986) v 6. točki 10. člena delitev izključuje pri zgodovinskih zalivih (ang. "*historic*" bays), Piranski zaliv pa ima vse značilnosti takšnega zaliva.⁶

4. Izhodišča o stiku Slovenije z odprtim morjem se v celoti skladajo tudi z določbami 3. in 4. člena Sporazuma. Kot je navedeno v V. točki izreka mnenja in v obrazložitvi, Sporazum vzpostavlja mehanizem za mirno rešitev spora in je torej v pravnem pogledu procesni akt. Le ena določba Sporazuma predstavlja izjemo, in sicer točka b prvega odstavka 3. člena, ki pomeni povsem določno materialnopravno določbo. V tej določbi je namreč že določeno, da ima Slovenija stik z odprtim morjem, naloga arbitražnega sodišča je le natančna označitev stika slovenskega teritorialnega morja z odprtim morjem.⁷ Pomembno je, da je po prvem odstavku 3. člena Sporazuma arbitražno

³ Bela knjiga, str. 10.

⁴ Podatki iz Bele knjige, str. 10-11, opomba št. 27 v mnenju. V Odloku o morskem ribištvu Skupnosti obalnih občin, sprejetim 12. 11. 1987, je v 7. členu opredeljeno ribolovno morje Slovenije »med rtom Savudrije in rtom Debeli rtič«. Republika Hrvaška oziroma umaška in bujska občina temu odloku in taki ribolovni praksi pred brionskim dogovorom (7. 7. 1991), ki naj bi na morju ohranil obstoječe stanje na dan 25. 6. 1991, niso ugovarjale (prof. dr. Darja Miheli, Zgodovinski inštitut Milka Kosa, ZRC SAZU, Ljubljana, www.delo.si/clanek, 27. 10. 2008).

⁵ Zemljopisni atlas Republike Hrvatske, Školska knjiga, Leksikografski zavod, Miroslava Krleža, Zagreb 1993, str. 40-41.

⁶ Iz prakse držav poznamo primere zgodovinskih zalivov, ko ni nujno, da obala pripada eni sami državi (prof. dr. Mirjam Škrk, Seveda nam je blokada nekaj prinesla, Priloga Večera, 3. 10. 2009).

⁷ Nekdanji hrvaški zunanji minister in profesor mednarodnega prava akademik dr. Davorin Rudolf trdi, da je s sporazumom vnaprej določeno, da mora Slovenija dobiti izhod na odprto morje (»... sporazumom unaprijed predviđeno da Slovenija mora dobiti izlaz na otvoreno more...«), www.index.hr/vijesti/clanak, 30. 10. 2009.

sodišče dolžno **določiti** ("The Arbitral Tribunal shall determine...") stik (ang. *junction*)⁸ Slovenije z odprtim morjem, torej o njem ne odloča ali ga ugotavlja, ker je v prej citirani določbi Sporazuma že določen. V tej zvezi pojem "**Slovenija**" pomeni njeno kopno ozemlje, notranje vode in teritorialno morje, morsko dno, ter podzemlje in zračni prostor nad vsem tem ozemljem. **Stik z odprtim morjem** pomeni neposredni spoj teritorialnega morja z odprtim morjem, odprto morje pa se začne pri točki T5. Republika Slovenija ima kot edina pravna naslednica Osimskih sporazumov zahodno mejo teritorialnega morja do točke T5 že določeno, zato je naloga arbitražnega sodišča le določitev vzhodne meje teritorialnega morja in določitev širine stika z mednarodnimi vodami, ki mora omogočiti normalen tranzit vseh ladij. Takšna razlaga je hkrati povsem skladna z uporabo prava v skladu s točko b 4. člena Sporazuma, ki zahteva uporabo pravičnosti (ang. *equity*) in dobrososedskih odnosov za doseg poštene in pravične rešitve, upoštevati pa mora vse relevantne okoliščine, to pa so prav prej našteje.

5. Ob določitvi poteka meje na morju se bo arbitražno sodišče moralo opredeliti tudi do obalnega območja. Prav **na območju bivše cone B STO** je namreč meja najbolj nedoločena, zato bo moralo arbitražno sodišče določiti **potek meje originarno**. Načelo *uti possidetis iuris* bo v tem primeru podrejeno pravilom in načelom mednarodnega prava (točka a 4. člena Sporazuma), torej konkretno Osimskemu sporazumu ter londonskemu memorandumu s specialnim statutom kot sestavnim delom memoranduma. Občina Piran je od XIII. stoletja obsegala tudi katastrski občini Kaštel in Savudrijo,⁹ ki sta bili leta 1947 z odlokom Vojaške uprave jugoslovanske armije oddvojeni. Po razpustitvi STO bi morala biti vzpostavljena civilna politična upravna enota Piran v omenjenem zgodovinskem okviru, s 7. členom navedenega specialnega statuta pa je bila prepovedana delitev civilnih administrativnih enot. Pri razlagi Osimskega sporazuma in z njim povezanih aktov arbitražno sodišče ne bo moglo prezreti temeljev teh mednarodnopravnih dokumentov. Jugoslavija je leta 1954 dobila cono B STO s tem, da je cona A STO s slovenskim etničnim prostorom in preko 140.000 naših rojakov pripadla Italiji.¹⁰ Ob dejstvu, da sta bila na celotnem ozemlju STO uradna jezika le italijanski in slovenski, bi ob upoštevanju teh okoliščin morala biti razmejitev prejšnje cone B STO drugačna. Republika Slovenija bo morala to ustrezno opredeliti pri vsebini spora po drugem odstavku 3. člena Sporazuma. Pri takšni širši opredelitvi območja, na katerem naj arbitražno sodišče določi potek kopenske meje, pa ni omejitve, kot je posebej poudarjeno v 25. točki mnenja.

Dr. Mitja Deisinger
Sodnik

⁸ V strokovni javnosti so se pojavile različne razlage angleškega izraza »*junction*«. V Velikem angleško-slovenskem slovarju (Grad, Škerlj, Vitorovič, DZS, Ljubljana, 1986) je izraz preveden kot »spoj, stik«, v prevajalniku Google kot »spoj« v Evroterm-u kot »točka združitve«, v Presis kot »prikluček«. Izraz »*junction*« ni izključno pravni pojem, saj ima v različnih zvezah različen pomen. Umestiti ga je treba v kontekst Sporazuma, predvsem v zvezi s točko b 4. člena. V tej zvezi je izraz »*junction*« ustrezen, saj dopušča tudi določeno odstopanje od nekaterih pravil mednarodnega prava, kajti mednarodno pravo v nobenem primeru ne more izključiti poštene in pravične odločitve, to pa je določitev stika Slovenije z odprtim morjem. Izraz »*junction*« pomeni v tej zvezi zlitje teritorialnega z odprtim morjem.

⁹ Tudi Hrvaška pri sporni meji z BIH pri Neumu uveljavlja zgodovinske razloge, da ji pripadata dva otočka, Veli in Mali školj, še iz časov Dubrovniške republike in Avstro-Ogrske (www.dnevnik.si/novice, 6.10.2006).

¹⁰ Več o tem v knjigi dr. Duše Krnel-Umek, Dokumenti o Slovencih ob Jadranu od leta 1797 do leta 2009, Razstava pokrajinskega arhiva Koper, Koper 2009, in v članku dr. Milice Kacin Wochinz, Hrvaški »zgodovinski dolg« Slovencem, Nova revija, Ljubljana 1999, str. 249-254.